

■ ■ ■ Man skulle tro at Norfund som en statlig institusjon ville ønske debatt velkommen, men Norfund forsøker heller å stoppe offentlig kritikk av en virksomhet de støtter, skriver professor **Tor A. Benjaminsen**.

Om skog, stråhytter og kritisk debatt

INNLEGG Utvikling

Det norske selskapet Green Resources (GR) er den største investoren innen skogbruk i Afrika. DN kan den 31. januar melde at de i 2012 gikk 48 millioner kroner i underskudd, men at de fra 2016 regner med å gå i pluss. Deretter håper de på en årlig avkastning på 12-15 prosent.

Det er viktig med investeringer for å fremme utvikling i Afrika. Men det er også viktig at disse foregår på en etisk forsvarlig måte, og at det er en åpen kritisk debatt om disse investeringene.

Jeg har tidligere kritisert GR for blant annet følgende forhold: Landsbyer har gitt bort mye jord til selskapet mot løfter om arbeidsplasser og investeringer i sosiale tjenester. I Tanzania mister landsbyene denne jorden for alltid. GRs gjentelser er imidlertid ikke kontraktsfester. Dermed er småbøndene prisgitt selskapets veldedighet. Arbeidet er stort sett sesongarbeid og lønningene er lave. I Tanzania er utbetalingene på eller under minstelønn avhengig av hvilken norm man bruker. I tillegg er lønningene ofte svært forsinket.

Lokale bønder blir rett og slett ikke behandlet som seriøse kontraktpartnere.

I tillegg beplantes store områder med monokulturer av eukalyptus eller furu. I Mosambik har vi også observert hvordan vegetasjonen ryddes for ny skog plantes, noe som undergraver den påståtte effekten med karbonbinding.

FNs spesialrapportør for retten til mat, Olivier de Schutter, har utarbeidet 11 prinsipper for etiske investeringer i utviklingsland. Tønje Refseth viste i sin masteroppgave at GR i Tanzania har problemer i forhold til alle disse prinsippene.

I stedet for å svare på denne kritikken med et «ja vi har noen utfordringer og vi jobber med å bli bedre og å rette opp disse manglene», svarer GR-grunnlegger Mads Asprem i DN (31. januar): «Benjaminsen ser ut til å være en politisk aktivist som ser ut til å være motstander av utvikling, og har lite med akademisk virksomhet å gjøre. Det virker på meg som at det er enkelte nordmenn som ønsker at afrikanerne fortsatt skal bo i stråhytter, slik at man kan rettferdiggjøre dagens lite effektive, men 'veldedige' u-hjelp».

Her bruker Asprem stråhytter til å lage stråmenn. Strategien

SKOGBRUK I AFRIKA. Det er viktig med investeringer for å fremme utvikling i Afrika. Det er også viktig at disse foregår på en etisk forsvarlig måte, og at det er en åpen kritisk debatt om disse investeringene. Her fra Green Resources sagverk i Mafinga, Tanzania. Foto: Hampus Lundgren

DN 31. januar.

Det er greit at Norfund vil forsvare Green Resources, men da bør de gjøre det med rene argumenter i en åpen debatt

er tydeligvis å forsøke å skremme meg og andre potensielle kritikere fra videre åpen debatt om selskapets investeringer.

Forbausende nok synes dette også å være strategien til Norfund som har gitt lån til GR. Man skulle tro at Norfund som en statlig institusjon ville ønske debatt velkommen. Men i stedet sender de brev til etikkrådet ved mitt universitet og beklager seg over mine kommentarer i media. Jeg klarer ikke å tolke dette på noen annen måte enn at de forsøker å stoppe min offentlige kritikk av en virksomhet de støtter. Det er greit at Norfund vil forsvare GR, men da bør de gjøre det med rene argumenter i en åpen debatt.

Heidi Berg i Norfund hevder at jeg «bryter kontrakten med samfunnet om etterrettelighet». Da bør hun jo ganske enkelt svare på kritikken over og vise hvor den ikke er etterrettelig.

Som forsker skal jeg selvfølgelig være etterrettelig. I tillegg har jeg en annen kontrakt med samfunnet, og det er å ha et kritisk blikk på endringsprosesser innen mitt fagfelt – studier av miljø og utvikling.

Til slutt litt om politisk aktivisme. Jeg har tidligere vært i debatt med representanter både for Bondevik- og den rødgrønne regjeringen i tillegg til ledere for norske miljøorganisasjoner og representanter for norsk bistand, så jeg er litt usikker på hvilket politisk syn Asprem tillegger meg. I stedet for å argumentere fremsetter han udokumenterte personkarakteristikker. Om Asprem tror at jeg generelt er mot investeringer og et markedsorientert landbruk, så tar han rett og slett feil. Dette er godt dokumentert gjennom mine bidrag til faglitteraturen.

Det er synd at så viktige aktører som GR og Norfund forsøker å undergrave en åpen kritisk debatt. Men da er det desto viktigere med et våkent sivilsamfunn inkludert forskere og journalister som holder et kritisk blikk på norske samfunnsaktørers virksomhet i utviklingsland.

■ Tor A. Benjaminsen, professor ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet